

**До спеціалізованої вченої ради Д12.105.03
у Донбаській державній машинобудівній академії
Міністерства освіти і науки України**

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

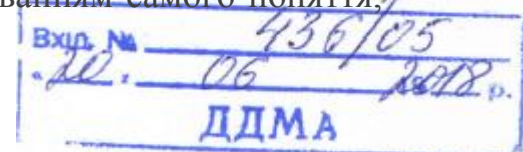
Держевецької Марини Анатоліївни, на тему «Управління інтелектуальним капіталом промислових підприємств (на прикладі підприємств машинобудування)», представлену на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

Актуальність теми дослідження

Машинобудування – одна з тих галузей промисловості, де проекти впровадження Індустрії 4.0 є особливо актуальними. Інформатизації сьогодні піддається планування, облік матеріальних і товарних цінностей, безпосереднє управління виробництвом і багато інших внутрішніх бізнес-процесів, які характерні для машинобудівних підприємств. На даний момент очевидно, що впровадження сучасних інформаційних технологій потребує не тільки виробництво, але і управління капіталом компанії, як фінансовим так і інтелектуальним, що стане дієвою базою для побудови результативної системи контролю над якістю продукції, що випускається, і підвищення конкурентоздатності підприємства.

У даний час інтелектуальний капітал підприємства набуває дуже важливої ролі, бо він не тільки сам по собі є цінністю, а й може створювати цінності. Тому ним потрібно управляти не тільки як ресурсом, а й як активом підприємства, що об'єктивно існує і здатний забезпечити конкурентну перевагу підприємств.

Незалежно від наявності великої кількості робіт, присвячених дослідженню природи інтелектуального капіталу, його функцій і характерних властивостей, думки науковців відрізняються формулюванням самого поняття.

компонентами і елементами його структури. Традиційно ж у роботах простежується три групи або компоненти: людський, клієнтський і організаційний, де кожен з компонентів може складатися з декількох елементів, які кожен дослідник визначає по різному.

Здобувач у своїй роботі здійснила спробу внести коригування в існуючі поняття і структуру інтелектуального капіталу з огляду на перехід на істотно новий рівень виробництва, додавши елементи інформатизації та інтелектуалізації, у зв'язку з чим виникла необхідність в удосконаленні механізму управління таким капіталом і розвитку методичних підходів до його оцінки.

Проведені в дисертаційній роботі дослідження виконані згідно з планами науково-дослідних робіт Донбаської державної машинобудівної академії МОН України за темами «Розробка інтелектуальної технології управління ресурсами машинобудівних підприємств» (державний реєстраційний номер 0113U000606, 2013-2014 рр.), «Розробка інформаційних технологій для вирішення завдань інтелектуального аналізу даних у машинобудуванні на основі методів інженерії знань» (державний реєстраційний номер 0115U003126, 2015-2016 рр.), «Управління бізнесом в умовах транзитивної економіки України» (державний реєстраційний номер 0117U007403, 2017-2018 рр.). У межах вказаних тем дисертантом запропоновано методичний підхід до оцінки інтелектуального капіталу машинобудівних підприємств; набуло подальшого розвитку організаційно-інформаційне забезпечення механізму управління інтелектуальним капіталом промислового підприємства, обґрунтовано науково-практичний підхід до впровадження механізму управління інтелектуальним капіталом на машинобудівних підприємствах.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Дослідження базується на використанні комплексу загальнонаукових методів: морфологічний аналіз, монографічний метод; метод аналізу і синтезу; статистичний аналіз; метод систематизації; класифікаційно-структурний метод,

економіко-математичне моделювання; системний аналіз; методи системної динаміки; абстрактно-логічний підхід.

Обґрунтованість та достовірність результатів дослідження забезпечується якістю використаної інформаційної бази, яка включає дані Державного комітету статистики України, дані статистичної та фінансової звітності окремих промислових підприємств, облікові дані і результати опитувань експертів низки українських машинобудівних підприємств, оглядові аналітичні матеріали, опубліковані в українській та зарубіжній періодичній пресі, тематичну літературу, електронні дані ресурсів мережі Інтернет, а також результати власних досліджень автора.

Основні наукові результати, які здобуто автором та їх новизна

У дисертаційній роботі сформульовано сукупність теоретико-методичних положень, висновків і рекомендацій, які характеризуються науковою новизною, що свідчить про особистий внесок автора щодо формування конкурентоспроможності машинобудівного підприємства на основі управління його інтелектуальним капіталом.

Серед основних наукових результатів слід виділити наступні:

У першому розділі проаналізовано підходи до визначення поняття інтелектуального капіталу різними науковцями та запропоновано розвиток сутності цього терміну для промислових підприємств. Зміст поняття доповнено інтелектуальними ресурсами з огляду на прагнення підприємств до комп'ютеризації та інтелектуалізації виробництва (с. 40). Виокремлено структурні одиниці інтелектуального капіталу промислових підприємств та запропоновано їх деталізацію (с. 59-62). У підрозділі 1.3 дисертації наведено принципи системи управління інтелектуальним капіталом (науковий, принципи комплексності та системності, колегіальності прийнятих рішень, принцип перманентності та інноваційний принцип). До їх переліку додано також принцип інформатизації (с. 75).

У другому розділі автором проаналізовано стан машинобудівної галузі в промисловості України (с. 80-89). Актуальність у вивченні питання інтелектуального капіталу зумовлена специфікою діяльності машинобудівних

підприємств. Обґрунтовано необхідність зменшення кількості якісних показників оцінки інтелектуального капіталу для машинобудівних підприємств. Заслуговує на увагу перевірка на інформативність кількісних параметрів оцінки інтелектуального капіталу (с. 114). Логічним завершенням розділу є удосконалення методичного підходу до оцінки інтелектуального капіталу промислових підприємств, який доповнено використанням декомпозиційно-агрегатного методу для знаходження рівню інтелектуального капіталу конкуруючих підприємств (с. 132).

У третьому розділі автором представлено формалізовані елементи управління інтелектуальним капіталом, які є складовими керуючої системи удосконаленого механізму управління інтелектуальним капіталом (с. 168-169). Виділено чіткі етапи організаційно-інформаційного забезпечення механізму управління інтелектуальним капіталом, де відбувається порівняння значень фактичного рівня інтелектуального капіталу з пороговим (що розраховується з використанням критерію ідеального спостерігача) (с. 169). Запропоновано науково-практичний підхід до впровадження механізму управління інтелектуальним капіталом машинобудівних підприємств (с. 179), де доречно використовуються методи імітаційного моделювання.

Основні результати відзначаються достатнім рівнем обґрунтованості та достовірності, оскільки отримані на основі використання різноманітних методів наукового дослідження, обробки значного масиву статистичних даних, опрацювання значної кількості літературних джерел.

Практична значимість дисертації

Одержані результати знайшли своє практичне застосування в діяльності ПрАТ «Новокраматорський машинобудівний завод» (довідка №315/18 від 12.12.2017 р.) при визначенні якісних та кількісних показників інтелектуального капіталу та оцінки його рівня; ПрАТ «Інститут керамічного машинобудування «Кераммаш» (довідка № 02/137 від 09.11.2017 р.), для якого визначені найбільш вагомні чинники, які впливають на рівень інтелектуального капіталу підприємства та запропоновано механізм удосконалення системи управління та автоматизацію існуючих бізнес-процесів; ПрАТ «Харківський

метизний завод» (довідка №471(а) від 10.10.2017 р.), для якого уточнена структура інтелектуального капіталу підприємства в рамках концепції *Industry 4.0* та визначено порогове значення рівня інтелектуального капіталу, недосягнення якого вимагає прийняття негайних заходів для перегляду діяльності підприємства; ТОВ «Ремстройенерго» (довідка № 37 від 18.03.2016 р.) для визначення окремих чинників діяльності підприємства, які впливають на фінансові показники, а запропонована система визначення порогового значення для оцінки інтелектуального капіталу дозволила визначити необхідність розробки заходів для його підвищення.

Окремі теоретичні й методичні положення дисертаційної роботи використані в навчальному процесі Донбаської державної машинобудівної академії МОН України при викладанні дисциплін «Менеджмент організацій», «Управління конкурентоспроможністю», «Інформаційні системи і технології в управлінні організацією» (довідка №036-05/1584 від 18.12.2017 р.) та Донбаського інституту техніки та менеджменту Міжнародного науково-технічного університету ім. академіка Юрія Бугая при викладанні дисциплін «Управління та планування в економіці», «Управління підприємством», «Організація виробництва», «Економетрика» (довідка №56/1 від 23.11.2017 р.).

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

Кількість та обсяг публікацій, які відображають основний зміст дисертації Держевецької М.А., відповідають встановленим вимогам. Основні положення дисертаційної роботи опубліковано в 15 наукових працях, з яких: шість статей – у наукових фахових виданнях, чотири – в інших виданнях (дві статті – у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз); п'ять – публікації в матеріалах конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 4,44 ум.-друк. арк., з яких особисто автору належить 3,89 ум.-друк. арк.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Відзначаючи в цілому позитивне враження від дисертаційного дослідження, високий науковий рівень його виконання й вагоме практичне

значення одержаних автором результатів, слід відмітити окремі зауваження та дискусійні положення, зокрема:

1 Робота містить статистичну інформацію, яку використано для розрахунків величини інтелектуального капіталу. На наш погляд було б доцільним представити її в додатках у повному обсязі.

2 У п. 2.2. наведено різні методи перевірки кількісних параметрів на інформативність. Обґрунтовано вибір методу з огляду проведення оцінки в режимі реального часу, проте доречніше було б проаналізувати результати всіх наведених методів та порівняти розрахунки за ними.

3 У п. 2.3 представлено побудовану авторкою схему «Методичний підхід до оцінки рівня інтелектуального капіталу машинобудівних підприємств», на якій не зазначено, що мається на увазі під позицією «Порівняння розрахунків якісних показників підприємства з конкурентами» і виникає питання: чому вказано тільки два конкурента?

4 Залишився незрозумілим вибір машинобудівних підприємств, для яких було проведено розрахунки інтелектуального капіталу в підрозділі 2.3.

5 У п. 3.3 при застосуванні імітаційної моделі наведені результати моделювання, але не обґрунтовано, чому саме проведені розрахунки для даного підприємства, а не для іншого, чи для усіх трьох? Робота набула б більшої інформативності в разі проведення розрахунків для всіх аналізованих підприємств. Доцільно було б зробити порівняльний аналіз, супроводивши його відповідними висновками.

Проте відзначені дискусійні положення й недоліки не мають принципового характеру та не знижують теоретичний і практичний рівень дисертації.

Загальний висновок та відповідність роботи встановленим вимогам до дисертацій

Дисертаційне дослідження Держевецької Марини Анатоліївни містить розв'язання ряду теоретичних і практичних завдань, що мають важливе значення для економічної науки як перспективний напрям досліджень. Загальний аналіз роботи свідчить про самостійність і цілісність проведеного

дослідження, його актуальність і високий науковий рівень, теоретичне й практичне значення. Автореферат відповідає змісту дисертації й повністю відображає основні положення та результати дослідження. Дисертацію й автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог.

Опубліковані за темою дисертації наукові праці достатньо повно відображують основні положення, висновки та рекомендації, які стали результатом авторського дослідження.

Оцінюючи отримані в дисертаційній роботі науково обґрунтовані результати, їх експериментальну перевірку та впровадження, вважаю, що дисертація за своїм змістом, оформленням, теоретичним обґрунтуванням, рівнем наукової новизни, обсягом проведених досліджень і прикладною значущістю розробок відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою КМУ від 24 липня 2013 р., № 567 зі змінами та доповненнями, затвердженими Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р. та № 567 від 27.07.2016 р., а її автор – Держевецька Марина Анатоліївна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук,

доцент кафедри обліку, фінансів та економічної безпеки

ДВНЗ «Донецький національний

технічний університет»

Міністерства освіти і науки України,

м. Покровськ

Підпис О.В. Реви засвідчую:

Вчений секретар ДВНЗ «ДонНТУ»

О.В. Рева

Н.С. Костюкова